

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „Koroški Slovenec“, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov: pol. in gospod. društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—.

Po ednajstih letih.

„Nebo in zemljo kličem v priče proti vam! Predložil sem vam življenje in smrt, blagoslov in prokletstvo. — Izvoli torej življenje, da boš živel ti in tvoj zarod!“ (Citira župnik Križaj iz sv. pisma v brošuri „Ob ednajsti uri!“)

Ednajsto leto po glasovanju! Dobro je ljudstvu slovenske govornice še v spominu vsa bolest in veselje onih dnevo, ko je bila v njegovih rokah odločitev bodoče usode. Rado pozablja ljudstvo volitve v parlamente in deželne zbornice ter občinske svete, ker ne segajo globlje v njegovom življenju, ne bo pa moglo kmalu pozabiti glasovanja, ki je po svojem bistvu in po svojih posledicah seglo v njegovo najglobljo notranjost. Tedaj je imelo voliti ne poslancev in odbornikov, marveč sebe samega. Zato bodo živeli ti dnevi v spominu ljudstva še dolgo naprej v vsej ljubezni in sovraštvu, ki sta jih narekovala, ljubosumno bo ljudstvo vedno zopet zahtevalo izpolnitev vseh obljub, s katerimi se je vplivalo na njegovo odločitev, in jih bo razumelo izborna razločevati od obljub, ki se mu jih daje od različnih poslancev in različnih strank za njegove glasove o priliki drugih političnih volitev.

Vsakokratna proslava glasovanja je zato vedno zopet obenem zahteva po izpolnitvi danih mu obljub. In dane so bile obširne obljube vsemu slovenski govorečemu ljudstvu naše Koroške in po njih je odločevalo med dvema državama.

Kako je torej v ednajstem letu po glasovanju? Morda ni samo golo naključje marveč strogi zakon nad in med nami, da postaja vsaka nova proslava v ljudstvu vedno hujše razočaranje in vedno glasnejša kletev. In če se tudi nemški sosed v očigled poraznemu našemu gospodarskemu položaju v Avstriji zagovarja s težkočami vsega gospodarskega sveta in kaže na krizo drugod, ostane odprto še vedno vprašanje, li je sam vsaj skušal zadostiti danim obljubam. Baš druga ironija proslave glasovanja je namreč ta, da postaja nemški sosed v vsem svojem lastnem delovanju poleg in za slovensko ljudstvo na Koroškem od dneva do dneva kratkovidnejši in ozkosrčnejši.

Li naj še enkrat navedemo že tolikrat prezentirano obljubo koroškega deželne zbornice v Št. Vidu, ko je obljubil zaščito jezikovnemu in narodnemu značaju koroških Slovencev zdaj in za vse čase in skrb za njihov duševni in gospodarski procvit kakor za nemške prebivalce dežele? Zaščita in skrb ednajstih let je ta, da naš mladi rod procvita v narod analfabetov, duševnih revežev in postaja sramota sebi in deželi. Li naj govorimo o gospodarskem procvitu naših pokrajin, ko obupava ubogi, v vsem zapostavljeni narod nad svojim delom in prodaja posestva ter se sam seli med industrijski proletarijat ali celo med občinske reveže? Seveda, gospodje ne morejo urediti niti lastnega gospodarstva, pa njihova kriza jih nikakor ne reši danih obljub!

V tem strašnem razočaranju, ko razpada na južnem Koroškem dom za domom, pa je največja drznost ta, da se najde v glavnem mestu dežele organizacija z vsemi legitimacijskimi deželi in države, ki izrablja katastrofalni položaj naših kmetij v naravnost brezobzirne namene: V pisarni koroškega Heimatbunda sestavljajo v času, ko lega na našega kmeta strašna skrb za bodočnost, skrbne sezname vseh posestev južne Koroške, ki so ali bodo v kratkem na prodaj. Na d v s a k i m n e n e m š k i m k o r o š k i m k m e t o m v i s i d a n e s o s t r i

18. oktobra ni volitev!

Velenemci so nedavno v državnem zboru predlagali, naj volijo državnega predsednika letos še državni poslanci in zvezni svet. Tudi soc. demokrati so se bili izjavili, naj se vršijo letos volitve še po stari postavi. Temu predlogu so se končno pridružili tudi krščansko-socialci na svoji seji v torek, dne 6. oktobra. 18. oktobra torej ni volitev zveznega predsednika!

Koroška slovenska stranka.

meč koroškega Heimatbunda, da mu zada smrti udarec! Izvrsten aparat te organizacije skrbi za stalen dotok rajhovskih protestantov, ki prihajajo v našo deželo brez lastnega denarja samo s podporo nemške „Ostmarkhilfe“. Še dobrih deset let avstrijske krize in celovški Heimatbund lahko svečano izjavi, da je prodal zadnjega slovenskega kmeta na Koroškem in ga pognal na be-raško palico. Potem lahko zapre vse cerkve naše južne Koroške in postavlja svetišča krive vere in v župniščih naj naseli protestantske pastore. Potem je izpolnil svojo obljubo „Kärnten den Kärntnern!“

Heimatliebe und Heimattreue! Iz ljubezni do koroške in še posebej do naše južnokoroške domovine nas razume nemški sosed izborna zatajevati pred svetom, naše tisočletno narodno blago kaže kot svojo lastnino, po naših krajih vodi tujce in jim razkazuje priborjeno zemljo, izdaja knjige in brošure „von der deutschen Grenzmark im Süden“. Na stroške cele dežele izdaja nek list „Kärntner Heimat“, da širi v njem svojo domovinsko ljubezen; zato govori v njem o Ferlachu in Eisenkapplu, ovaja šentjakobske igralce „Miklove Zale“ vele-izdaje, ocenjuje vsako kulturno gibanje slovenskega ljudstva na Koroškem za hujskarijo, dolži poslance in druge osebe protidržavnih misli. Tako nastaja pred svetom krasna predstava svojevrstnega koroškega ljudstva. Naše Rožane in Podjunčane se zamolči, Zilane nauči za prvi raj pod lipo nemške pesmi in jih ton-filma, pozabi se slovenska mati koroškega Koschata. Taka umetna Koroška se kaže po svetu. In za tujca, ki prihaja študirat ljudstvo in deželo v Celovec, je razstavljena Koroška naših nemških sosedov v domovinskem muzeju. Dobro je še to, da ostaja naše ljudstvo doma in tako ne sliši svoje ocene v tujini, dobro je, da je Koschat že umrl in da voščene figure v domovinskem muzeju ne znajo govoriti. No, da bi mogel stari rožanski Renar, ki tako topo gleda iz svojih voščeni oči, spregovoriti pravo rožansko besedo! Morda bi povedal, da mu je pri tedanji reviji narodnih noš v Ljubljani dobro ugajalo in da sedanjo službo le nerad vrši.

Tako procvita ljudstvo slovensko na Koroškem gospodarsko in duševno! Seveda potem ne more biti več smisla za proslave in slavnosti, ker nimajo prireditelji proslav in slavnosti govorniki ničesar povedati in morejo ljudstvo kvečjemu žaliti, ki je bilo v svoji dobri veri tako kruto prevarjeno po nemškem sosedu. Dobro je, da se bo ponavljal spomin na glasovanje vsako leto, ker mu bo postajal vedno strožji opomin, naj ne pozabi nikdar svojega ponosa in svoje časti.

10. oktober je dan, ki bo spominjal koroški-slovenski rod na vse obljube, ki mu jih je dal

nemški sosed pred in po glasovanju. Tako je merodajen za naše sožitje z nemškimi Korošci in za razmerje manjšine do večinskega naroda.

Ženevski pogoji sprejeti.

Pogajanja pod pritiskom težkih razmer. — Sporazum.

V soboto zjutraj so se po dolgih in težavnih razpravah parlamentarne stranke pod pritiskom razmer sporazumele in sprejele vladni sanacijski predlog. Javnost je sklep pričakovala v izredni nervoznosti: šiling je notiral 2. oktobra le še v Budimpešti in nikjer drugod v inozemstvu, iz Pariza je došel avstrijski poslanik in opozoril na nujnost rešitve, na Dunaju so krožile razburjajoče novice in imele posledico, da so ljudje začeli dvigavati denarne vloge. V tem usodepolnem položaju so našle stranke pot k sporazumu. Velenemci so se bili izprva izjavili proti sprejemu vladnega sanacijskega programa in zahtevali med drugim, naj se uradnikom črta samo 3—4 procen-te njihove plače. Heimatblock je zahteval od vlade, naj sprejme njegov gospodarski program. Tako je bila vlada prisiljena stopiti do socialdemokratov. Kot najmočnejša avstrijska stranka so bili socialdemokrati prisiljeni se izjaviti za vladni predlog. Takoj, ko so velenemci čuli o socialdemokratskem sklepu, so se pridružili tudi oni vladnemu predlogu. Tako je končno finančni in proračunski odbor, kateremu je bila po narodnemu svetu odnosi njegovi seji poverjena naloga, da prouči vladni predlog, sprejel sanacijski program z glasovi krščansko-socialcev, socialdemokratov in velenemcev ter landbundovcev. Proti vladnemu predlogu je glasoval le Heimatblock. Narodni svet se je nato v soboto zvečer zopet sestal in proglasil vladni sanacijski predlog za zakon. Končno tudi zvezni svet v svoji večerni sobotni seji ni vložil priziva proti zakonu.

Nova postava predvideva krajšanje uradniških plač za 4.5 do 6 odstotkov (2040 do 3000 šil. 4 % 3.400 do 5000 5%, čez 5000 6%). Vse izjemne doklade k plačam se črtajo za leti 1932 in 1933. Prosta mesta v uradih se v na-

Pri revmatičnih bolečinah vseh vrst so se Togonal-tablete izborno obnesle. Mnogoštevilne zahvalnice o Togonalu pri zastarelih boleznih, kjer nobeno drugo sredstvo ni več pomagalo. En poizkus prepriča! V vseh lekarnah. Cena S 2,40. 5/1

slednjem polletju ne zasedejo, sprejemi v zvezino vojsko se ukinejo do 30. septembra. Tako se misli prištediti 80 milijonov šilingov.

Dohodninski davek se zviša, uvede se davek na samce v višini 20% dohodninskega davka, nadalje se zviša premoženjski davek. Že izvedeno povišanje davka na pivo in slad-

kor ostane tudi v letu 1932 v veljavi. Davek na bencin se zviša od 13 gr. na 30 grošev na kilogram. Na novo se uvede prometni davek.

Dežele in občine so obvezane, da izvedejo v svojem delokrogu ista črtanja plač uradnikom.

Vlada lahko razveljavi pogodbe, ki jih sklepejo nameščenci kreditnega zavoda z ravnateljstvom zavoda.

Kancler je poznal položaj: v tem tako kritičnem trenutku so se morale državnim interesom ukloniti vse stranke. Nedvomno zahteva nova postava od avstrijskega ljudstva velike žrtve. Upajmo, da te žrtve ne bodo zaman.

Tudi ostali ženevski pogoji se že izvajajo: Železnica bo zvišala osebno tarifo za 6—20 odstotkov in izvedla spremembe tudi v blagovnem prometu, da bo mogla gospodariti brez državne podpore.

Finančni minister dr. Redlich odstopil. Ves pretekli teden se je bavil parlament z ureditvijo avstrijskih financ. Čudno je pri tem, da se je popolnoma prezrlo pri pogajanjih in programih finančnega ministra dr. Redlicha, dasiravno se je parlament bavil z njegovim delokrogom. Začetkom tega tedna pa je minister naslovil na kanclerja pismo, v katerem odlaga svoje mesto finančnega ministra. V pismu še omenja, da bodo politične razmere naše države zahtevale še veliko in ne samo gmotnih žrtev. Stranke morajo zapostaviti svoje osebne interese. — V zvezi z zadnjimi pogajanjimi se govori tudi o spremembi dosedanje vlade. Baje bodo v kratkem velenemce v vladi nadomestili socialdemokrati. Brezdvomno bo potek pogajanj močno vplival na politično življenje v državi.

Parlament o puču. V narodnem svetu so začetkom oktobra načeli socialdemokrati razpravo o puču in stavili na vlado vprašanje, kaj hoče storiti, da se kaj sličnega ne ponovi. Notranji minister Winkler je izjavil, da je bila vlada že v avgustu obveščena o pripravah Heimwehra za prevrat. Vodilni elementi te akcije so bili, kakor je bilo vladi že takrat znano, monarhistični krogi, ki so hoteli ves pokret Heimatschutza izrabiti v svoje namene. Vlada je prepričana o potrebi razpusta vseh oboroženih strankarskih organizacij, vendar ne more ugoditi zahtevi socialnih demokratov, da bi razpustila samo organizacije Heimatschutza na Štajerskem. Pripravljena je seveda na vsako presenečenje in bo tudi v bodoče znala braniti republiko proti vsem prevratnim poskusom kateregakoli izvora. Med govori štajerskega deželnega glavarja dr. Rintelena in bivšega pravosodnega ministra dr. Hueberja je prišlo v narodnem svetu do hrupa in viharjih medklic.

Francoski državniki v Berlinu. Francoski ministrski predsednik Laval in zunanji minister Briand sta posejela Berlin, kjer so jih prisrčno sprejeli. Ljudstvo jima je prirejalo ovacije za mir. Obiskala sta tudi predsednika Hindenburga. S kanclerjem in zunanjim ministrom sta imela pogovore o sestavi posebnega nemško-francoskega gospodarskega odbora. Odbor se bo bavil predvsem s štirimi vprašanji: ureditev nemško-francoske trgovinske pogodbe, ureditev prodajnih trgov na ta način, da se bo omejila škodljiva konkurenca, medsedbojno gospodarsko prepletanje in izključitev pogubne konkurence v plovi in zrakoplovstvu; odbor se bo nadalje bavil z vprašanjem sodelovanja v prometovni, električni in kemični industriji. Evropski listi pozdravljajo uspeh poseta francoskih državnikov in naglašajo, da bo mnogo doprinesel h končnoveljavnemu sporazumu med Nemčijo in Francijo. — Francoski predsednik Laval je povabljen sedaj v Ameriko in verjetno je, da ga spremlja tudi nemški kancler Brüning.

Dobra stran angleške finančne krize. Padec funta je izzval znatno znižanje cen, zaradi česa dobiva angleška industrija nova naročila, ki so že dolgo izostajala. Rudniki so zopet v obratu in delajo s polno paro. Na tisoče brezposelnih je dobilo zopet svoje delo, ker so prišla velika naročila za premog. Tudi tekstilna industrija je oživela. V Londonu je bilo v tej stroki sprejetih na delo zopet 1400 delavcev. Na borsih se opaža živahnost v prometu z bombažem, katerega so prodali 14.000 bal, kar predstavlja rekordno število od obstoja londonske borze. Angleška trgovina začenja torej zopet tekmo-

vati z francosko in nemško trgovino. Vprašanje ostane seveda, bo li funt obdržal sedanjo višino. Če bo padal naprej, bo zašlo angleško gospodarstvo v še večje težkoče.

Francoski finančni minister o neenakomerni razdelitvi zlata. V Ženevi je govoril francoski finančni minister Flandin, da je res, da posedujeta Francija in Amerika 60% vsega zlata, ampak to ni zaraditega, ker hočeta tako. Zlato se nabira samo po sebi brez sodelovanja in volje Amerike ali Francije. Če bi bile razmere normalne, bi zlato odteklo, kakor se je nabralo. To pa se ne bo zgodilo prej, dokler ne bodo upniške države uredile svojih gospodarstev. Verjetno je, da bodo mnoge države potrebovale kreditov še deset in desetletja. Narodov so se danes polastile politične in finančne laži. Tako pride do nadprodukcije, inflacije in slednjič do tega, da zahtevajo dolžniki namesto, da bi omejili svoje potrebe, vedno večje kredite. Proračuni se na ta način potrojijo in početverijo. Nihče ne štedi, vse le razmetava. Ljudje pričakujejo čudežev v misli, da se bodo črtali dolgovi in nihče ne podvzame korakov, da bi ozdravil svoje finance.

Zlato beži.

Kaj je vzrok svetovni gospodarski mizeriji? O tem je že nešteto razprav, več ali manj pravih. Najjasnejša sodba je pač ona v papeževi encikliki letošnjega leta, ki govori o ljudeh, ki posedujejo kapital in dobivajo večino sadov iz proizvodnje, dočim puščajo delavcu komaj toliko, da more za silo životariti in še naprej služiti kapitalu. Tako se kapital vedno bolj kopiči v rokah tistih, ki že itak razpolagajo z njim, medtem ko je delavec obsojen v večno proletarstvo. Tako je razumeti brezobzirni boj podjetnikov proti delavcem, velikanske plače vodilnih mož v industriji, bankah, veletgovini. Samo v njihovo korist je služil mogočni razvoj sodobne tehnike in se ni oziral na naraščajočo brezposelnost v vseh gospodarskih panogah.

Razumljivo je, da se je polastila neka nemirnost vseh teh premožnih ljudi, ko so se pojavili prvi znaki sedanje krize. In ta nemir je narastel z razvijajočo se krizo v veliko nezaupanje v lastno gospodarstvo. Zlato, ki se nahaja v rokah teh kapitalistov, ja začelo zapuščati države s slabšim gospodarstvom in se je kopičilo v boljše stoječih državah. Seveda je beg zlata krizo v lastni državi še bolj poostiril in svetovno gospodarstvo spravil končno popolnoma iz ravnotežja. Baš zadnji dogodki v Angliji pričajo o posledicah, ki nastanejo po begu zlata iz dežele.

Zedinjene države posedujejo po zadnjih uradnih poročilih polovico vsega zlatega zaklada sveta. Zlato v Ameriki predstavlja vrednost 35 milijard šilingov. Od teh 35 milijard je celih 14 milijard takega zlata, ki je bežalo iz lastne države v Ameriko v misli, da je tamkaj najbolj varno. Sedaj ogroža to zlato seveda tudi Ameriko — neverjetno nizke cene onemogočajo vsako proizvodnjo in zato raste brezposelnost in beda — in gospodje se bavijo že z mislijo, kako bi se dalo to zlato pametneje razdeliti. Sicer pa govori najnovejša poročila tudi že o begu zlata iz Amerike.

Bežeče zlato je podobno nemirni vesti kapitalistov, ki se skriva pred seboj in nosi pečat storjenega greha, ki rodi, kamorkoli pride, le zlo in nesrečo. V svojem nemiru in nezaupanju rušijo velepodjetniki lastno gospodarstvo.

Saj Amerikanci sami govorijo, da bi bilo za vse najbolje, če bi ostalo vse zlato, ki je pribežalo k njim, v svoji domovini. Le tako bi bilo mogoče, da si gospodarstvo vseh držav opomore do zopetnega blagostanja. Ta neenakomerna razdelitev zlata onemogoča vsako večjo trgovino, jemlje posameznim gospodarstvom njihovo kri, da morajo izboleti na sušici.

Tudi ves ostali svet je z Amerikanci vred istega mnenja, a nihče še do danes ni našel za ta korak pametnega nasveta. In menda ga ne bo našel prej, dokler ne izpremeni temeljev svojega gospodarstva. Saj je koncem konca zlato v svoji vrednosti le nekako posebljeno zaupanje posestnikov v svoje gospodarstvo.

Dokler je zlato v službi gospodarstva in ne njegov namen, tako dolgo vrši zlato važno nalogo v narodnem gospodarstvu in podpira

vse njegove panoge kot zdrava kri v živem telesu. Odkod naj sicer črpa ljudstvo zaupanje v uspeh svojega dela? Le iz zdravega gospodarstva, ki ga bo vršilo v zavestni misli krščanske pravice in ljubezni in ki bo omogočalo poedincu in narodu dostojen življenjski obstoj.

„Z vsemi silami je treba delati na to,“ pravi enciklika, „da bo v bodoče gospodarstvo tako urejeno, da bo delil novoustvarjene dobrine posedujoči sloj z delavstvom v pravični meri. — Naj se nihče ne moti! Samo za to ceno bo mogoče vzdržati javen red in mir človeške družbe proti prevratnim silam!“

DOMAČE NOVICE

Kmetje! Ne prodajajte svoje zemlje! Zemlja bo ohranila trajno vrednost, ker daje življenje. Li ne vidite, kako bi v naši dobi vsakdor rad košček svoje zemlje, ki mu zagotovi siguren — četudi često morda bolj pičel — obstoj? Nepredvidno je torej danes zemljo in posestva prodajati. Slabo vam svetuje Heimabund s svojimi rajhovci.

Nosimo ljubezen!

Kn. šk. ordinariat nas naproša za priobčitev pastirske besede o nujni pomoči katoliške akcije. Iz tehničnih razlagov ne moremo priobčiti celotnega knezoškofovega pisma vernikom, zato ga podajamo v skrajšani obliki.

Huda zima se obeta. Razmere postajajo vedno slabše. Težka usoda je zadela kmeta in obrtnika, pa tudi uradnik trpi vsled znižanja plače. Najtežja usoda pa zadene težko prizkušeni delavski sloj, predvsem pa tiste brezposelne, ki bi radi delali, pa dela ne najdejo. Med temi je precejšnje število takih, ki nimajo nobene podpore, ker se jim je državna podpora odtegnila in so sedaj z ženo in otroci prepuščeni vsestranski bedi. Ti so največji reveži. Država bo skušala storiti svoje. Pa tudi za sebná dobrotelost bo morala na vso moč pomagati. Brat mora pristopiti bratu na pomoč, v kolikor zamore. V tem slučaju ne sme biti nobenih razlik: ne stanovskih in ne razrednih, ne družabnih in ne političnih, ne v dajanju in ne v sprejemanju pomoči.

Velikopotezna odpomoč je potrebna. Župnijski odbori, žene in možje, fantje in dekleta iz stanovskih zvez naj se postavijo z evharistično požrtvovalnostjo v službo te nujne dobrotelnosti.

To pomožno delo katoliške akcije za vso Koroško bo vodil poseben po škofu določen odbor s pomočjo Karitassekretarijata. Cela škofija bo morala sodelovati, da se pomaga posebnostjo krajem, kjer so ustavljena industrijska podjetja in se število brezposelnih množi. Darujte v ta namen v cerkvah, zbirajte živež, obleko, kurivo, treba bo toplih prostorov in najpotrebnejše prehrane za reveže, otroke, do- raščajoče, ubogim otrokom oskrbo po družinah, zbirati bomo morali otroški groš. To delo se mora vršiti v ljubezni Kristusovi, ki se je žrtvoval za nas.

Če pridejo odposlanci pomožne akcije k vam, tedaj nosite ljubezen in žrtvujte! Nosite ljubezen Kristusovo v zagrenjena srca, pomagajte po močeh vsem po sodobni bedi na duši in telesu ranjenim bratom in sestram!

Narodna šola v Št. Rupertu otvori z 3. novembrom šestmesečni gospodinjski tečaj. Dekleta naj se prijavijo vodstvu šole do srede oktobra. Zavod najtopleje priporočamo.

Borovlje. (Obč. seja 22. sept. 1931.) Uvodoma se poroča, da je novi most v Podljubelju izgotovljen in da se je isti že izročil prometu. Namerava se napraviti tudi nov most na bajtiški cesti ter se vršijo že tozadevna pogajanja. Pri napeljavi nove ceste čez Pak se je odstranil železni most in skušalo se bo dobiti isti material. — Wrulich Johann je postavil prodajalno ob cesti na Dobravo na prostoru, ki je občinska last. Sklene se, da ima plačati letno S 60.— najemnine, prostor pa mora sprazniti tekom 6 mesecev za slučaj, da bi občina rabila prostor zase. — Prispevek za vodovod v Borovljah se zviša za 50%. — Otroškemu vrtcu

se dovoli 10 metrov drv. — Sklene se, da se nabavijo plošče z imeni cest in hišnih števil za Borovlje ter krajevnih imen izven mesta. — Od hiše mesarja Dovjaka do Mikliča se napelje kanalizacija. — Pravni odsek predlaga nekaj oseb za sprejem v občinsko pristojnost, nekaj se jih odkloni. — Gostilniška koncesija mladega Hornböcka, p. d. Nabernčnjaka v Goričah, se priporoča. — G. Fertschnig na Strugi prosi, da bi se preložil pot, ki pelje sredi njegove njive. Se ugodí, ako prizadeti ne vložijo priziva. — Sklene se, da morajo prebivalci v Zgornjih Bajtišah, ki spadajo v faro Sele prispevati za popravo cerkve v Selah 100% doklade. — Dolga debata se vrši radi prispevkov za vzdrževanje bajtiške cerkve. Ta cerkev je bila zidana leta 1781 od tedanjega posestnika žične tovarne, barona Silbernagla. Od tistega časa do danes je vzdrževala cerkev edino ta tovarna oz. njeni nasledniki. Zastopstvo tovarne je sedaj izjavilo, da ne prispeva več kot eno tretjino, ker je samo za toliko obvezano. Komisija, ki se je sestala na Bajtišah pred poldrugim letom, je ugotovila, da bi stala poprava cerkve približno S 3.000.— Največji posestnik Wittgenstein pa pravi, da ni dolžan prispevati, ker je protestant. Ker je ista fara izvanredno majhna, bi prišlo potakem, ako odpadejo zgoraj omenjeni prispevki, na posestnike približno 900% cerkvene doklade. Ker je to za današnje razmere nemogoče, se sklene, da se ta vloga zavrne z utemeljitvijo, da mora žična tovarna vzdrževati cerkev tudi zanaprej. — Nato se reši še nekaj točk ubožnega odseka.

Sinčavas. Pri sodnji v Dobrlivasi je bilo dne 30. septembra izlicirano veliko Konečnikovo posestvo v Šmarkežu. Ker ni bilo kupca, je moral prevzeti posestvo velikovski Kreditverein, da se je mogel kriti. Rožarjevo posestvo v Dulah pa je kupil škocijanski župan Marko Besser. Čudno! Veleposestva propadajo po vrsti, dočim se srednje in male kmetije kljub vsej krizi še vedno držijo na površju. Toda kaj bo, če se časi kmalu ne zboljšajo?

Skočijan. (Razno.) Smrt zahteva svoj tribut; kar je prej zamudila — par mesecov ni bilo mrliča — hoče zdaj nadomestiti. Tekom 14 dni smo izkopali grobove Čičkovemu očetu, Jarmakovemu Hanzl-u, Žnidarci Mariji Petelin pd. Žnidarci in Alojziji Toplič pd. Kosmlinarjevi materi. — Vedno bolj in bolj nas je strah. Po strahovitih požarih pri Norčiču in Križmanu v Tinjah, je vnoči od 28. na 29. septembra silen ogenj pokončal v Vogljah Primožičevo hišo in gospodarsko poslopje, pri Kurniku pa sta pogorela hlev in skedenj. Zanetila je brezdvomno zlobna roka. Vsled goste megle ponoči ognja dolgo niso opazili in ko je sinčevaška požarna bramba prišla na lice mesta, ni bilo vode, ker je vrgel požigalec jezerniški potok, ki teče mimo hiše in namaka travnike, v staro strugo. Res satansko delo, posebno še zdaj, ko so razven ajde in krompirja spravljani že vsi pri-delki!

Hodiše. (Razno.) Srednjo letino imamo. Po nekaterih krajih je suša uničila vso otavo in s krmo bo pozimi težava. Pa s štednjo hočemo tudi to dobo preživeti. Ajdo je uničila slana in jo kosimo. Tudi krompirja je manj kot druga leta. Hruške so precej polne in sočne in mošta bo dovolj. — Naša fara dobiva v zadnjih letih novo lice. Zida se in popravlja. Pravilno mislijo delavci, ki si postavljajo svoje domove. V spodnjem delu postavlja nek Dunajčan celo velik „penzijo“. Ugodna lega — med dvema jezeroma — budi nade, da nam ostanejo letoviščarji zvesti. — Pa ženimo se. Pd. Brücklar se je pretekli teden poročil z g.čno Fritz, pd. Postrašišnikovo. Želimo obilo blagoslova in sreče!

Pliberk. (20 let Prajer.) Pliberški gostilničar g. Breznik praznuje slavje; dvajset let svoje gostilne. Znana je daleč okrog in slovi po svoji kapljici in izborni postrežbi. Ni čuda, ker je v rokah tako podjetnega gostilničarja in izborne gospodinje. Mati, tudi tod držiš tri ogle s svojo skrbjo in ljubeznijo v družini in hiši! In prav je tako, ker daje gostoljubna hiša streho še posojilnici in prosvetnemu društvu. Zato želimo tudi mi v drugo dvajsetletje še mnogo uspeha!

Šmihel—Škocijan v Podjuni. (Igra.) Izbraževalno društvo v Šmihelu gostuje dne 11. oktobra v Škocijanu pri Rušu z veseloigro „V

krvi“. Kdor se rad smeji, naj si pogleda nastop šmihelskih igralcev. Žal gotovo ne bo nobenemu.

Bistrica ob Zili. Utihnili je živahna beseda originalne Miševceve matere. Tako so bila zdrava vse dni do 79. leta, da jih je smrt močno presenetila. Položili smo jih v njivo božjo dne 28. p. m. Naj počivajo v Bogu! V torek smo pokopali Čivknjakovega očeta. Znan so bili med Zilani kot pevec starih pesmi.

Blato. (Koščena roka). Trikrat je zamahnila bela žena in padle so tri žrtve. Lepo smo pokopali Figovčevó Kristino, ženo, ki je poznala le trpljenje. Vzged vdanosti je bila celi fari. Takoj dan navrh smo pokopali Hudobnikovega očeta, pridnega našega gospodarja. V nedeljo, dne 27. p. m. pa je poklical belo ženo Josip Kostanjevec, p. d. Skjas. Bil je rodóm iz Spodnje Štajerske in se je priženil k lepi Skjasovi hiši po obrambnih bojih. Bodi vsem zemljica lahka!

Avstrijske gospodinje pomagajo državi.

136

Pred kratkim je izšla izredno zanimiva statistika o porabi živil in nasladil, ki ugotavlja, da uporablja danes v Avstriji 75% gospodinjstev Kathreiner Kneipp-ovo sladno kavo. Če se pomisli, da 1 liter tega priljubljenega domačega izdelka stane samo 10 grošev, se more presoditi, kolike vsote se pridržijo državi in avstrijskemu gospodarstvu s to hvalevredno opredelitvijo avstrijskih gospodinj.

Skrnina in protin. Pri revmatskih, protinskih bolečinah kakor pri sorodnih obolenjih leži, kakor znano, vzrok v motnji presnavljanja vsled slabe krvne kakovosti. Da se odstranijo škodljivi deli v krvi, je sposoben Tegal v odlični meri. Tegal zavira nabiranje sečnokislinskih soli in pospešuje njih izločitev.

ŽENSKI VESTNIK

Odhajajočim dekletom v slovo! Jesen nastopa tiho in nepričakovano. Lipa sredi naše vasi začenja bledeti. Bledo listje odmira na vejah in odpada. In naša dekleta zapuščajo v tolikem številu domove in gredo v tujino. Dekleta, če že greste, vzemite seboj sliko očetove hiše in pa materine besede, ki vam jih je govorila v skrbi in ljubezni. Ne moremo obsojati vašega koraka, četudi bi imeli raje, da bi ostale doma. Razumeti hočemo vaše zahteve a prosimo vas eno: ohranite domu verno in blago srce, spoštujte tudi v tujini materno besedo, ohranite čast kmetiške hiše in naše vasi! In ko se bodo vračale lastavice, naj vstane tudi v vas zopet želja, da se vrnete nazaj pod domači krov.

Izgledi za bodočnost. Na celovski gimnaziji je letos vpisanih okoli 1100 učencev, to je rekordno število, ki ga celovška gimnazija od svojega postanka še ni dosegla. In od teh ni nič manj kot 225 deklet. Zavod za gospodinj-ske ženske poklice pa se mora letos ukiniti vsled nezadostnega števila novih učenk. V bodočih družinah bo torej gospodinjila gospodinja s knjigo in črnilom in očali. Uboge družine!

PRAVNI VESTNIK

Novi občinski red.

(Konec.)

Stroški, ki v proračunu niso predvideni, so dovoljeni le z izrečnim dovoljenjem občinskega sveta. Le v izrednih slučajih je župan opolnomočen, da krije take stroške, katere odobri občinski svet naknadno. Da se poravna ne-krite stroške, sme občinski svet uvesti doklade na davke ali samostojne dajatve in dela za občinske potrebe. Občinski svet tudi lahko sklene, da se zahteva ročno delo ali vožnja, kar se zaračuni v denarju. V posebnih slučajih so osebe, ki so zmožne takega dela, obvezane, da ga vršijo zastonj. Celotno občinsko gospodarstvo nadzira deželna vlada, občinski svet pa se sme, če se mu zdi, da je po odloku deželne glavarja v svojih pravicah prikrajšan, pritožiti na pristojno ministrstvo.

Deželna vlada potrjuje nadalje prodajo, zastavo in trajno obremenitev občinskega premoženja, razdelitev letnega preostanka, najetje posojil i. dr. Dežela nadzira občine v to-

liko, da ne prekoračijo svojega delokroga in ne postopajo proti zakonom. Občinski svet sme deželna vlada razpustiti samo iz važnih razlogov, da varuje državne interese. V tem slučaju imenuje občinskega upravitelja, ki ima vse pravice župana in občinskega predstojništva. Stroške nosi občina. Prizive proti sklepom občinskega predstojništva ali sveta rešuje deželna vlada.

GOSPODARSKI VESTNIK

Pametna beseda k socialnemu zavarovanju.

„Schönere Zukunft“ prinaša v predzadnji številki zanimivo razpravo o pomenu socialnega zavarovanja. Baš v našem času, ko je postala postavka dajatev za različna zavarovanja že težko breme, bo naše bralce zanimalo, kaj mislijo pametni ljudje o socialnem zavarovanju, kot je izvedno pri nas in v Nemčiji.

„Z zavarovanjem gine čut odgovornosti. Naši očetje in dedi so rastle najbolj v zavesti, da morajo v potrebi sami skrbeti za odpomoč. Socialna oskrba ima za posledico, da gine delavnost in štedljivost: za bolezen je bolniško zavarovanje, bolniški zdravnik, za nezgode je zavarovanje, za brezposelnost je tudi zavarovanje. Zakaj naj štedi mladi človek, če ga zavarujejo pred starostjo in potrebo? Kdor je štedil, nima pravice do prispevkov dobredelnih zavodov, pač pa oni, ki je namenoma ostal revež. Ljudje danes nočejo postati več zdravi marveč ostati bolni, ker se nagradi samo bolezen. Profesor Haberda je poročal na berlinskem kongresu kirurgov, da pozna število zavarovanih bolnikov, ki sploh nočejo več zdravja. Najbolj nesmiselno pa je zavarovanje proti brezposelnosti, ker daje namesto dela denar: brezposelni sme odkloniti ponujeno delo v prvih devetih tednih, če delo ne odgovarja njegovi izobrazbi, če stanovanje ne odgovarja zdravniškimi predpisom, če že zaposleni niso dovolj zavarovani in oskrbljeni. Tako je razumljivo, da delajo pri nas kljub brezposelnosti povečini inozemski delavci. Naša socialna oskrba prezira dva stanova, ki morata največ delati: kmetiški in srednji stan. Kmetiška gospodinja, ki ima dela od jutra do mraka, ni zavarovana, pač pa njena dekla. Če porodi kmetica, mora sama skrbeti za zdravje in okrevanje, dekli pa daje zavarovanje premije tudi za nezakonske otroke. Obrtnik in trgovec postaneta, če njuno podjetje krahira, reveža, njuni nastavljeni in delavci pa si pomagajo s premijami od zavarovalnic. Če ostane kmečka mladina doma, mora težko delati celo življenje, dočim se ji nudi v mestu po šestih mesecih že brezposelna podpora. In v mestu ji ostaja po osemurnem delavniku še veliko časa za kino, gostilno in kavarno. Socialno zavarovanje v Avstriji in Nemčiji jači razredni boj in je danes monopol gotovih političnih strank, ki si iščejo s takimi „šlagerji“ volilce in dobra mesta na škodo vsega naroda in njega gospodarstva.“

Misel socialne oskrbe sama po sebi nikakor ni napačna, če je pravično in pravilno izvedena in če ne podpira samo enega stanu na škodo drugemu; ni napačna dotlej, dokler je narodno gospodarstvo tako zdravo, da lahko

„Österreichische Glückspost“

veliki strokovni list razredne loterije, izhaja skozi 6 let v založništvu poslovalnice J. PROKOPP V BADNU IN NA DUNAJU. Izhaja mesečno in prinaša ta največji izžrebalni časnik izide vseh v Avstriji dovoljenih loterijskih prireditvev. Cena je nizka, ker stane letna naročnina samo S 3.44, poleg tega pa ima naročnik pravico, da pusti vse v svoji posesti se nahajajoče srečke zastonj voditi v evidenci (kontrola zrebanja in obvestilo v slučaju dobitka.) 7

Številke na vpogled brezplačno pri

Glückspostverlag, Baden, Hauptplatz 17.

nosi nova bremena. Udobnost narodovega življenja je umestna le tedaj, če raste narodno premoženje. Za našo dobo, ko pada dohodek in zaslužek z vsakim dnevom, pa je socialna oskrba lahko usodna za vso državo. Razvaline narodnega gospodarstva bodo morale onemogočiti še tako človekoljubno in socialno napravo.

Izgledi živinske kupčije. Živinska kupčija prihaja v črne dneve. Na zgornjem Koroškem plačujejo kmetom za živino 40—90 grošev. Le izjemno lepo blago se plačuje po šilingu kilo. Nekoliko boljši je za belo živino, katero se lažje prodaja iz dežele. Minister Dollfuss priznava neuspeh sklenjenih trgovinskih pogodb in ga izvaja iz poostrene gospodarske krize; minister obljublja, da se bo pečal najprej z ukrepi, kako izboljšati ceno živini. Seveda bo mogel dati kljub najbolj volji le drobtine. Razmere v svetovni trgovini so obupne. In Avstrija jih je v polni meri deležna. Na Ogrskem stane živina 50—80 gr., v Jugoslaviji 40—80, v Rumuniji 50—70, v Avstriji 60—1.40. Prašiči stanejo na Ogrskem 1.10 a na Poljskem 70 grošev. Zgornja Koroška je izgubila nemškega kupca, ker ta vsled hudih razmer ne more več kupovati. Prekupci trdijo, da se mora letos prodati pet goved, da se izkupi, kar se je lani dobilo za troje. Nekoliko upanja obstoja v konjski kupčiji. Avstrija ima 250.000 konj in če računamo, da se rabi konja 10 let, se rabi v državi letno 25.000 komadov. Zaenkrat stoji pač preveč starih konj in treba jih bo nadomestiti z mladimi. Deželni kulturni svet pošilja vsak teden pet vagonov svinj na Dunaj. Letos se je skupno odposlalo 17.000 svinj in 1200 pitanih govedi ter 6000 napol pitanih volov. Produkcija svinj se je silno dvignila in tudi cena se je vendarle nekoliko zboljšala. Okus kupcev se je menjal v toliko, da se največ zahteva prašičev po 90 kg teže in ne več samo 50.

Avstrija naj posnema Jugoslavijo! Msgr. Podgorec je govoril na zadnji seji deželnega kulturnega sveta dobre besede, katerim bi želeli mi kar največ uspeha: Neznosne že postajajo razmere v državi in deželi in treba bo odločnih reform, da se reši, kar se da rešiti. Samo par kosov mizerije: Ne bo šlo dolgo tako naprej, da se bodo med kmeta in kupca njegovih pridelkov urivali ljudi, ki često brez vsake upravičenosti zvišujejo cene. Cene na deželi in v mestu niso v nobenem razmerju. Neznosno in za našo mladino pogubno je nadalje, če se taista odvaja služiti in hoče biti takoj samostojna. Mladi podjetniki, ki nimajo denarja, si najamejo denar, čez par let napovedo konkurz, upnik izgubi denar, krivci pa ostanejo nekaznovani. Nemogoče postaja tudi, da bi konzum plačeval visoke cene, če jih zvišuje le nadštevilno obrtnikov in temu sledeče pomanjkanje dela in podražitev obrata. Samo primer: Celovcu bi zadostovalo 30 mesarjev, ima jih pa dvakrat toliko; premalo dela imajo in zato ima seveda njihov obrat sorazmerno višje stroške in mora torej zaračunavati svojim strankam višje cene. Isto je pri mleku. Zato bo treba odločnih reform. Mi moramo zahtevati žitni in živinski monopol (v katerem država določuje cene živini in žitu, vodi vso kupčijo z inozemstvom in posega z odredbami po potrebi tudi v gospodarstvo posameznikov). Seveda ne zahtevamo monopola zato, da bi izvedli kako socializacijo, za kar je monopol sredstvo socialistom. Monopol je drag: država potrebuje obratnega kapitala, uradnikov, katere morejo sicer nadomestiti tudi zadruga. Zato naj zahteva deželni kulturni svet od države takojšno uvedbo monopola za žito in živino. In kaj je še treba? Ljudem manjka poguma. V vojski nismo imeli ne kruha in ne mesa in smo vendar živeli, zdaj pa imamo živil dosti, pa se bojimo brezposelnosti. Saj končno tudi zima ne bo trajala dalje kot štiri ali pet mesecev.

Proračun deželnega kulturnega sveta za 1932. Proračun deželnega kulturnega sveta za Koroško znaša v skupni svoti za 1932 391.752 šil. 16 gr. Glavne postavke so: Zastopstvo (potovalni stroški stalnega odbora, pododborov, občnega zbora, h sestanku prezidentov itd.) 26.152 šil. 50 gr., tajništvo (plače in soc. dajatve) 42.748 šil. 44 gr., stvarni izdatki 4104.14, stvarni in osebni izdatki za pospeševanje kmetijstva (referati i. dr.) 165.502 šil. 16 gr., „Landwirtschaftliche Mitteilungen“ 40.500 šil., poljedelska šola 72.000 šil., podkovna šola 7500 šil., potovalne šole 5000 šil., urad za melioracijo 62.332 šil. 63 gr. in par drugih postavk. K proračunu mora prispevati dežela 301.000 šil. — Pravi izdatki za pospeševanje

vanje kmetijstva se krijejo iz deželnih in državnih subvencij; tako naj plača dežela po proračunu 1932 267.700 šil. (za leto 1931 je plačala 220.000 šil.). — Brezdvomno lepe številke in upravičene le tedaj, če je viden tudi primeren uspeh te gospodarske institucije.

„**Bauernzeitung**“ je spregovorila pametno besedo. Pod naslovom „Lernt von unseren Gebirgsbauern“ piše med drugimi besede: Gorjanski kmet nerad opušča svojo podedovano navado in način svojega gospodarstva. Skromno živi s tem, kar si v gospodarstvu pridela, varčuje v izdatkih, kjer le more. Vajen je štednje in preprostega življenja in ni mu težko si še več pritrgovati, če je treba. Gorjanski kmet ne pozna luksusa, ne zabav in se ne spušča v špekulacije. Zato pa tudi ni tako zadolžen. Slabo živi, a zaradi tega danes obstoja. Tega naj država posnema!

Samo na Dunaju ima država iztirjati nad sto milijonov šilingov že zapadlih davkov, tako poročajo dunajski listi. Ti davčni zaostanki so večji kot v vseh ostalih deželah skupaj in kažejo obupni položaj dunajskega prebivalstva, ki kljub vsej strogosti davčnih oblasti ne more več plačevati davkov.

Celovski trg. Pšenica 26—28 šil. za 100 kg, rž 27—29, ječmen 20—22, oves 21—23, koruza 18—22, krompir 10—13, sladko seno 12—14, kisló 7, slama 8, kg graha 0.80—1.20, leča 80—120, zelje 0.30—0.40, goveja mast 6, sirovo maslo 5—6, jajca 0.18 komad, kokoši 3—4, race

5, gosi 10.—, voli 1.00—1.30, plemenske krave 1.10—1.40, klavne krave 60—80, telice 1.20—1.20, mladi prašiči 1.20—1.50, ovce 0.70.

Borza: Dunaj dne 6. oktobra 1931. Dinar 12.60; nemška marka 167.70; pengö —.—; lira 36.55; čehoslov. krona 21.01; polski zloty 79.53; špan. pesetas 63.80; švic. frank 139.30; franc. frank 28; dolar 709.95 šilingov za 100 komadov; angleški funt 27.92 šil.

RAZNE VESTI

Lastovke potujejo na jug z avtom in vlakom. Ljudje se bojimo zime. Medtem pa umira na desetisoče lastavic sedaj v hladni jeseni. Mrzli in mokri september je vzel lastovkam njihov živež in poleg tega mora ubogi ptičji rod prezebati v hladnih nočeh. Z Dunaja poročajo, da je tam še polno lastavic, ki iščejo pomoči pri ljudeh, so krotke in se dajo ujeti. Veliko tisoč jih je že poginilo. Društvo za zaščito živalstva se jih je končno usmilo in zbralo sredstva, da jih more sedaj spravljati z letali in vlakom na jug. Ljudje na Dunaju lastavice dobesedno pobirajo in jih nosijo društvu, ki jih nato odpremi v zato pripravljenih zabojih. Tako je bilo prepeljanih že okoli 100.000 lastavic. No in prihodnje leto se bodo mali potniki zopet vrnil s svojega južnega letovišča v naše kraje.

Pepejeva pleša. „Čisto gotovo, Rado, naš Pepej še vedno raste; natančno lahko vidiš, kako mu glava vedno bolj prodira skozi lase.“

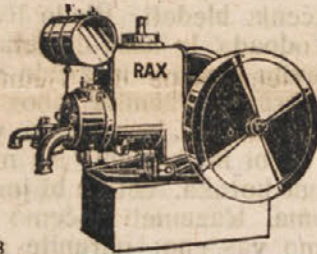
Ivan Kacin, Ljubljana, Tabor 6, Jugoslavija,
tovarna harmonijev, glasovirjev in orgel
Uglašuje in popravlja cerkvene orgle, izdeluje harmonije od Din. 2100— naprej. Zahtevajte cenik! 133

VINCENC KRENOS

izprašani podkovni in kovaški mojster za vozove, trgovanje s stroji,

LOGA VAS, POŠTA VELDEN AM WÖRTHERSEE

Prodaja najbolj znanih bencinskih motorjev „Rax“ po originalnih tovarniških cenah. Strokovni nasveti in pojasnila zastoj.

108

Oekonom-mlin,

ki ne zakleji, ne zamaže, zmelje oves brez ovire, ki predela 16 vagonov žita, ne da bi bilo treba nabaviti nove kamne, ima zahvaliti svojo vsestransko uporabnost tem odlikam. 29/8

H. Hammerschmied, Ernstbrunn 14 (N.-Oe.)

Prospekti na zahtevo zastoj!

NAZNAILO.

Cenjenemu prebivalstvu Roža v ljudo naznanjam, da sem otvoril v Podsinji vasi št. 44 pri p. d. Breznikarju

krojaško obrt

Priporočam se za izdelavo vseh vrst moških oblik kakor tudi ženskih kostumov in plaščev. Pri nizkih cenah brezkonkurenčna izdelava!

IVAN WEISS, krojač
Podsinja vas, pošta Feistritz i. R.

Inserirajte v Koroškem Slovencu!

VELIKA ODPRODAJA!

Ves Celovec strmi nad nizkimi cenami v manufaktorni trgovini
SCHLICHTINGER, CELOVEC, WIENERGASSE 4.

Obiščite nas in prepričali se boste o tem.

NEKATERI PRIMERI:

Oxford srajce	S 2-78	Damske srajce	S 1-38
Srajce iz flanela	S 3-48	Kombineže	S 1-88
Svilene zavihalne srajce	S 2-78	Reformne damske hlače	S 1-48
Gradl spodnje hlače	S 2-50	Obleke iz barhanta	S 6-90
Hlače iz barhanta	S 3-20	Bluze iz barhanta	S 4-80
Hlače iz sukaničnega blaga	S 5-50	Nogavice	S —69, —98, 1-48, 1-98
Kratke nogavice	S —49, —69, —68	Ženski telovniki	S 4-98, 7-50
Moški telovniki	S 7-98	Predpasniki iz modrega tiska	S 1-48
Moške flanelaste jopice	S 7-90		

kakor barhant, flanela, modni tisk, šifon, posteljne odeje, modne obleke, modni plašči, naračnice, ovrtnice itd. vse po najnižjih cenah,

Govorimo slovenski!

131